

Sinqapur startapları niyə uğurludur?

Cənub-Şərqi Asiyada startap sahəsi öz miqyasına görə hələ də Avropa və Amerikadan uzaqdır, lakin son bir neçə ildə mütləq yüksəliş dövrü yaşayır. "Collective Campus"-un məlumatına görə, 2017-ci ildə region ölkələri startap layihələri üzrə 500-dən çox müqavilə bağlayıblar. Bu, əvvəlki illə müqayisədə (150 sövdələşmə) çoxdur. Texnologiya şirkətləri eyni dövrdə startap layihələrinə təxminən 7 milyard dollar cəlb edib - bu, beş il əvvəl açıqlanan 281 dollar məbləğindən çox - çox uzaq bir rəqəmdir.

Lakin bölgəni təşkil edən 11 ölkə arasında Sinqapur "Bloomberg" şirkətinin 2020-ci il üçün tərtib etdiyi "İnnovasiya indeksi"nə əsasən ən sürətli inkişaf edən startap sənayesi ilə siyahıya rəhbərlik edir. Sinqapur bu sahədə o qədər uğurlu olub ki, hətta dünyada üçüncü yeri tutub.

"EDB Singapore" nəşri xəbər verir ki, artıq şəhər-dövlətdə (Sinqapuru belə də adlandırırlar) 50.000-dən çox belə startap fəaliyyət göstərir ki, onlardan biri də "Grab"dır.

Bir çoxları Sinqapur startaplarının uğurlarını onun çiçəklənən maliyyə və işgüzar sektoru ilə əlaqələndirirlər. Ancaq təhsil də bu sahənin inkişafına böyük töhfələr verir.

Sinqapur riyaziyyat və təbiət elmləri üzrə çox uğurludur

Beş milyondan çox insanın yaşadığı bu ölkə-şəhər riyaziyyat və təbiət elmləri kimi əsas fənlər üzrə, demək olar ki, bütün qlobal qiymətləndirmə testlərində daim yük-

sək yerlər tutur. Bunlara "Riyaziyyat və təbiət elmləri üzrə beynəlxalq tədqiqatlarda tendensiyalar" (TIMMS) aiddir və burada ölkəni təxminən 6000 şagird təmsil edir.

Nəticələrə görə, ali riyaziyyat üzrə qlobal orta göstərici cəmi 7 faiz təşkil edib. Buna baxmayaraq, sinqapurlu ibtidai sinif şagirdlərinin yarısından çoxu bu mövzunun etalonuna uyğun idi. Orta məktəb şagirdlərinin təxminən eyni faizi riyaziyyatı yüksək səviyyədə yaxşı bilir.

Riyaziyyat və təbiət elmləri sahəsində mükəmməl biliklər elm, texnologiya, mühəndisliyin və riyaziyyatın (STEM) əsaslarından biridir. Lakin konsepsiyalara sahib olmaq tənliklərin yalnız yarısıdır.

Təbiət elmləri və riyaziyyatın öyrənilməsi şagirdlərin gələcəkdə startapların qurucusu olacaqları zaman yararlı olacaq yumşaq bacarıqları da əhatə edir. Bunlara analitik sərəştə və problemləri həll etmək bacarığı, inkişafa, dayanıqlığa, kreativliyə və innovativliyə yanaşma daxildir. Onlar uşaqlara əyani vəsait və blok sxemlərlə mürəkkəb fikirləri başa düşünlərə çevirməyi öyrədir.

Təhsil bu sahənin inkişafına böyük töhfələr verir

Sinqapurlu tələbələr çoxu xaricdə oxuyur

Credit Suisse-nin 2017-ci il üzrə dünya rifahı haqqında hesabatına əsasən Sinqapurdakı 150.000-dən çox milyonçu və ya əhəlinin 2,5 faizi var. Bununla yanaşı, fəvqəladə zəngin olanların sayı 0,5 faiz təşkil edir.

Sinqapurluların əksəriyyəti orta aylıq 9.500 ABŞ dolları gəlir əldə edirlər. Amma burada yaşayış şərtləri də yüksəkdir. Məsələn, daşınmaz əmlak alışı artıq mövcud gəliri 3000 dollara endirə bilər. Yəni də bir çox valideynlər övladlarını xaricdəki kolleclərə və universitetlərə göndərməyə çalışırlar. YUNESKO-nun məlumatına görə, hazırda 24.000 sinqapurlu tələbə dünya üzrə kurslarda oxuyur. Onlardan 2500-dən çoxu Böyük Britaniyadadır.

Bu, necə mümkündür? Birincisi, burada bir çox ibtidai və orta məktəblər öz şagirdlərini xarici universitetlərə qəbul etmək üçün hazırlayırlar. Sinqapurdakı IB-nin oxşar proqramları, American Education Reaches Out (AERO) Standards və IGCSE universitetdən əv-

vəlki səviyyəni davam etdirmək istəyən uşaqlar üçün müxtəlif variantlar təklif edir.

Bu proqramlar onların ixtisasını artırır, tələbələrə müəyyən sahələrdə ixtisaslaşmağa kömək edir, hansı ki, onların seçimlərinə və ya maraqlarına uyğun gəlir və yaxın gələcəkdə daha çox beynəlxalq universitet təhsilə asan çıxışı təmin edir.

Bununla yanaşı, xaricdə aldığı təhsil onlara uğurlu startap qurmağa kömək edə biləcək bir çox bacarıq və yenilikçi ideyaları öyrədir. Bu, müxtəliflik, əməkdaşlıq və dünyaya lazım olanları daha yaxşı başa düşməkdir.

Uşaqlar bizneslə məşğulərkən yaşlardan başlayır

Sinqapur müasir ola bilər, lakin onun bir çox müəssisələri ənənəvi olaraq qalır, yəni, ailə yönümlüdür. Müəssisənin idarəçiliyi nəsildən-nəslə ötürülür və ağsaqqallar öz uşaqlarına müxtəlif rollar təklif etməklə erkən yaşlardan müəssisəyə rəhbərlik etməyi öyrədirlər. Gözlənilir ki, heç də bütün gənc sinqapurlular ailə biznesində qalmağa qərar verməyəcəklər. Faktiki olaraq, ailə müəssisələrinin yalnız 12 faizi

üçüncü nəslə qədər yaşayır.

Bununla belə, bizneslə erkən tanışlıq təkcə problemləri həll və təhlil etmək üçün mükəmməl deyil, həm də lider ola bilən uşaqların karyera inkişafına kömək edə bilər. Onlar, ehtimal ki, bazarları və marka yaratmaq yollarını daha yaxşı başa düşəcəklər.

Bu insanlar gələcəkdə yalnız baha başa gələcək uğursuzluqlara səbəb ola biləcək aqressiv böyüməni deyil, səbir, inadkar əməyi və sabit mənfəəti qiymətləndirirlər. Bundan əlavə, bu uşaqlar iqtisadi dəyişikliklərə uyğun dəyişən və adaptasiya oluna bilən uşaqlardır, çünki biznesdə iştirak onlara davamlılığını öyrədir.

Startapların işləməsi və müvəffəqiyyətli olması üçün kifayət qədər kapital, parlaq fikir və yaxşı bir marka tələb olunur. O, həmçinin artım qəbulu kimi bir çox yumşaq bacarıqlar, əsas mövzular üzrə qlobal təlim və daha dərin biliklər tələb edir ki, sinqapurlu şagirdlər bunları öyrənmə prosesində əldə edirlər.

<https://www.studentassembly.org/why-are-singapore-startups-successful/>

Oruc MUSTAFAYEV

